

**ПНД НААН №19 «ЛУБ'ЯНИ КУЛЬТУРИ»: ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ
2013 РОКУ**

Мохер Ю.В., кандидат технічних наук

Жуплатова Л.М., кандидат технічних наук, старший науковий співробітник

ДОСЛІДНА СТАНЦІЯ ЛУБ'ЯНИХ КУЛЬТУР ІСГПС НААН

Моргун О.В., кандидат сільськогосподарських наук

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ

Висвітлено роль та здобутки ДСЛК в науковому забезпеченні галузей льонарства та коноплярства, сучасний стан та перспективи наукових досліджень з проблем селекції, агротехніки льону й конопель, механізації збиральних процесів, первинної переробки та якості лубоволокнистої сировини, економічного розвитку галузей.

Над виконанням програми у 2013 році працювали сім наукових установ. Кількісний і якісний склад виконавців представлено в таблиці.

Таблиця – Кількісний і якісний склад виконавців ПНД 19 «Луб'яні культури» у 2013 році

Назва установи виконавця ПНД	Загальна чисельність виконавців	з них					
		докторів наук	кандидатів наук	наукових співробітників без наукового ступеня	лаборантів та інших працівників	докторантів	аспірантів
1	2	3	4	5	6	7	8
Інституту сільського господарства Північного Сходу НААН, всього	56	4	12	19	21	—	—
<i>у т. ч. — Дослідна станція луб'яних культур Інституту сільського господарства Північного Сходу НААН</i>	51	4	11	15	21	—	—

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8
— Дослідна станція лікарських рослин Інституту сільського господарства Північного Сходу НААН	5	—	1	4	—	—	—
ННЦ “Інститут землеробства НААН”	10	—	4	3	3	—	—
Інститут сільського господарства Полісся НААН	8	1	1	3	3	—	—
Інститут сільського господарства Карпатського регіону НААН	8	—	3	4	1	—	—
Інститут сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН	2	—	1	1	—	—	—
Волинська державна сільськогосподарська дослідна станція Інституту сільського господарства Західного Полісся НААН	3	—	1	2	—	—	—
Разом	87	5	22	32	28	—	—

Виконувалось 3 завдання першого порядку, що включали 20 завдань другого порядку, з них 6 фундаментальних і 14 прикладних. Обсяг бюджетного фінансування програми у 2013 році склав 3596,0 тис. грн., у т. ч. на проведення фундаментальних досліджень – 1864,5, прикладних – 1731,5 тис. грн. Фундаментальні дослідження з удосконаленням методів і прийомів селекції льону-довгунця та конопель для створення високопродуктивних сортів проводились чотирма науковими установами.

З метою розширення генетичного потенціалу нового селекційного матеріалу науковцями ДСЛК ІСГПС Л.М. Кривошеевою, В.І.Чучвагою, І.В.Верещагіним, О.Ю.Иоткою, Р.С.Бодяном продовжено дослідження з виявлення рівня гомозиготності самозапильних ліній, фенотипової і генотипової мінливості мутантних ліній. Відібрано перспективні форми вихідного матеріалу за сімома напрямками.

Підтверджено, що розроблені методи прискореної оцінки стійкості селекційного матеріалу льону-довгунця до фузаріозу в лабораторних умовах, що базуються на пророщуванні насіння контрастних за стійкістю сортів у водних фільтратах з ураженої соломки та ґрунту із польового інфекційного фону, дають позитивні результати і можуть бути використані у селекційній роботі з метою підвищення її ефективності та зменшення матеріальних витрат на проведення.

З метою обґрунтування еколого-генетичних аспектів стійкості до фузаріозу льону-довгунця в селекції та створення стійких до хвороби ліній доведено, що характер успадкування ознаки стійкості до фузаріозу у гібридів льону в F_1 - F_3 визначається ступенем стійкості вихідних батьківських пар, при цьому явище домінування простежується у гібридів F_1 , коли у якості материнської форми взято стійкий до фузаріозу сорт. Виявлено, що у гібридів другого та третього поколінь відбувається розщеплення даної ознаки і без цілеспрямованого добору на інфекційному фоні кількість сприйнятливих форм зростає (ДСЛК ІСГПС — *В.І. Чучвага, Л.М. Кривошеєва, О.Ю. Йотка*).

Для актуалізації підбору батьківських пар для схрещування визначено комбінаційну здатність сортів льону-довгунця з різними господарсько-корисними ознаками і встановлено, що за ознаками вмісту лубу у соломі, маси соломи та технічної довжини стебла основну роль відіграють гени з домінантними і, можливо, епістатичними ефектами, а за усіма іншими ознаками — з адитивними (ІСГП — *В.Б. Ковальов, О.Г. Семеній, О.М. Камінська, О.О. Мостовенко, Л.С. Гноїлек*).

Проведено дослідження з виявлення генетичних джерел основних кількісних ознак для селекції — ранньостиглості, високорослості, високої насінневої продуктивності, вмісту волокна та його прядивної здатності — з метою створення адаптивних, конкурентоздатних сортів (ННЦ «ІЗ» — *М.В. Слісарчук, В.П. Динник, О.М. Дрозд, О.Б. Лісовий, Т.М. Пивовар*). Для створення високорослих донорів з високим вмістом волокна в стеблах в гібридизацію залучені сорти *Чарівний* і *Рушничок*, а для створення донорів з високою насінневою продуктивністю використані високопродуктивні сорти льону-кудряша *Південна ніч, Блакитно-помаранчевий, Лірина*.

З метою встановлення особливостей успадкування та формоутворення у гібридних популяціях льону-довгунця проведено дослідження з визначення комбінаційної та специфічної здатності нового гібридного матеріалу за продуктивністю, стійкістю до хвороб, вилягання, осипання та якістю волокна (ІСГКР — *А.М. Шувар, Г.М. Дорота, Л.Л. Беген, К.І. Яцух*).

Усі чотири установи за повною схемою селекційного процесу виконують дослідження зі створення нових високопродуктивних сортів. У звітному році на різних етапах селекційного процесу виділено цінні

номери, що за проявом окремих або, у більшості випадків, комплексу господарськоцінних ознак суттєво переважають сорти-стандарт.

Проходить державне сортовипробування пізньостиглий сорт льону-довгунця *Есмань*, що вирізняється високорослістю і підвищеним урожаєм соломи (ДСЛК ІСГПС), а сорт льону-довгунця *Надія*, урожайність волокна і насіння якого суттєво переважає стандарт (ІСГП) внесено з 2014 року до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні.

Фундаментальні дослідження з селекції конопель здійснювали виключно науковці ДСЛК ІСГПС *І.М. Лайко, В.Г. Вировець, С.В. Міщенко, М.Д. Мигаль, Г.І. Кириченко, І.Л. Кмець*. Для встановлення особливостей генетичного контролю ознак відсутності канабіноїдних сполук і стабільності однодомності продовжено вивчення успадкування ознаки ненаркотичності у конопель. На прикладі лінійних гібридів встановлено тенденцію до передачі ознаки вмісту канабіноїдів переважно по материнській лінії. Отримані дані на користь істинності гіпотези щодо можливості створення гетерозисних гібридів конопель з відсутністю наркотичної активності. Створено 120 самозапилених ліній І₁–І₆ сортів конопель *Вікторія, Глесія, Гляна, Миколайчик, Глухівські 51, Глухівські 46, Золотоніські 15, Ніка та 12* міжлінійних, сортолінійних і лінійносортових гібридів із залученням сортів конопель *Вікторія, Глесія, Золотоніські 15*.

Прикладні дослідження проводились за трьома завданнями програми, а саме:

- 19.00.01. Розробити прийоми підвищення генетичного потенціалу льону-довгунця з комплексним імунітетом до основних хвороб та конопель з відсутністю наркотичних сполук і на їх основі створити сорти з високою біоенергетичною цінністю, насінневою продуктивністю, вмістом олії і якістю волокна;

- 19.00.02. Розробити екологічно безпечні технології вирощування луб'яних культур з урахуванням місцевого біокліматичного і земельного потенціалу для забезпечення максимальної продуктивності і зниження собівартості продукції;

- 19.00.03. Створити науково обґрунтовані інноваційні технології переробки луб'яних культур, базуючись на особливостях процесів збирання, виробництва продукції різних напрямів використання та гармонізації національних стандартів до європейських і міжнародних вимог

Науковцями ДСЛК ІСГПС *І.М. Лайко, В.Г. Вировцем, М.Д. Мигалем, Г.І. Кириченко, С.В. Міщенко* на виконання завдання 19.00.01 завдяки теоретичним дослідженням виявлено характер впливу структурних елементів рослин конопель на насінневу продуктивність, на основі чого сформована модель сорту однодомних конопель насінневого напрямку. Розроблено «*Методику селекції конопель насінневого напрямку*».

Проходить державне сортовипробування ненаркотичний сорт конопель *Глесія*, що вирізняється підвищеною до 50,0% насінневою продуктивністю як від вихідного сорту *Глера*, так і сортів-стандартів *ЮСО-31* і *Гляна* та здатен забезпечити економічний ефект 20,0 тис. грн./га.

Завдячуючи новим сортам українських селекціонерів, на державному рівні ліквідовано спеціалізовану охорону (2013 р.) та знято обмеження відстані від доріг та населених пунктів посівів технічних ненаркотичних конопель (2012 р.), а це є важливим фактором розвитку коноплярства в Україні.

У Державному реєстрі сортів рослин, придатних для поширення в Україні, підтримується 4 сорти однодомних конопель з низьким вмістом ТГК, 2 сорти внесено до Каталогу сортів країн ЄС, 4 — зареєстровано у Канаді, 4 — Російській Федерації, 2 — передано для реєстрації в Білорусі.

Науковими установами НААН спільно з базовими господарствами вироблено достатню кількість оригінального та елітного насіння сортів конопель і льону-довгунця для сортооновлення і сортозаміни, хоча не всі співвиконавці приділяють належну увагу первинному та елітному насінництву льону-довгунця власної селекції.

Дослідження за завданням 19.00.02 були спрямовані на вирішення проблемних питань технологій вирощування льону-довгунця для різних ґрунтово-кліматичних зон України, зниження собівартості продукції та зменшення матеріальних і енергетичних витрат на її виробництво.

Розроблено удосконалені технології вирощування луб'яних культур та окремі їх елементи, а саме:

✓ конопель на зеленець за застосування сучасних ґрунтових гербіцидів, що забезпечує зменшення використання пестицидів, збереження в чистоті довілля та економічний ефект 350,0 – 450,0 грн./га (ДСЛК ІСГПС — *В.М. Кабанець, О.Л.Коваленко, В.М.Кулик, Т.С. Бірюкова та інші*);

✓ льону-довгунця і конопель на зеленець за застосування післяжнивних сидератів в короткоротаційній сівозміні, що забезпечує зменшення енергетичних і матеріальних витрат, застосування пестицидів, збереження в чистоті довілля та економічний ефект відповідно 300,0 – 350,0 та 300,0 – 400,0 грн./га (ДСЛК ІСГПС — *В.М. Кабанець, О.Л. Коваленко, В.М. Кулик, Т.С. Бірюкова та інші*);

✓ льону-довгунця в товарних та насінницьких посівах для ґрунтово-кліматичних умов західного Лісостепу та Полісся, що базується на застосуванні передпосівного мікрохвильового опромінення насіння, біологічних препаратів захисту, біодобрив і нових ЗЗР та забезпечує рівень врожайності волокна 1,4 – 1,5, насіння — 0,76 – 0,84 т/га, і чистий дохід — 2,7 – 4,1 тис. грн./га (ІСГКР — *А.М. Шувар, Г.М. Дорота, Л.Л. Беген та інші*);

✓ льону-довгунця з застосуванням біопрепаратів, що забезпечує збільшення чистого доходу на 129,1 – 787,9 грн./га та регулятора росту в поєднанні з бактеризацією насіння, що підвищує насінневу продуктивність, урожайність льносоломи та забезпечує збільшення чистого доходу на 60,5 грн. без бактеризації і на 156,6 – 500,0 грн. при застосуванні біопрепаратів (ІСМАВ —*М.М. Назаренко, О.Ю. Локоть, Н.П. Жидок*);

✓ нових сортів льону-довгунця *Вручий* та *Український 4*, що забезпечує відповідно урожайність соломи — 5,24 та 5,45, насіння — 0,78 та 0,79 т/га, рівень рентабельності — 184,0 та 204,0 % (ННЦ «ІЗ» —*М.В. Слісарчук, О.М. Дрозд, О.Б. Лісовий, Т.М. Пивовар*);

✓ льону-довгунця з удосконаленою системою живлення макро- і мікроелементами, що передбачає комплексне застосування бактеризації насіння, позакореневі підживлення новими видами борних мікродобрив, стимуляцію росту рослин на фоні мінерального удобрення і забезпечує підвищення врожайності соломи, волокна і насіння та умовно-чистий дохід 1542,0 – 1784,0 грн./га (ВДСГДС ІСГЗП — *І.З. Дуць, Л.В. Сичук, Ю.В. Пахольчук*);

✓ різних типів льону з такими параметрами продуктивності: збільшення стабільної урожайності волокна на 0,10 – 0,12, насіння — на 0,20 т/га та покращення адаптованості до несприятливих умов середовища, що дозволяє збільшити виробництво льнопродукції, покращити її якість та забезпечує зростання грошових надходжень з кожного гектара на 850,0 — 900,0 грн. (ІСГП — *В.Б. Ковальов, О.Г. Семеній, В.А. Немержицький, О.Г. Блек, О.М. Камінська, О.О. Мостовенко, Л.С. Гноїлек*).

Розроблено систему удобрення льону-довгунця сорту *Гладіатор*, адаптовану до умов Західного Полісся, що забезпечує умовно-чистий дохід 701,0 – 716,0 грн./га (ВДСГДС ІСГЗП — *І.З. Дуць, Л.В. Сичук, Ю.В. Пахольчук*).

Отже, удосконалені технології забезпечили підвищення врожайності, зростання продуктивності, зменшення доз мінеральних добрив, підвищення рівня рентабельності та покращення фітосанітарного стану.

З метою встановлення впливу довготривалого систематичного застосування органічних і мінеральних добрив на продуктивність конопель науковцями ДСЛК ІСГПС *В.М. Кабанцем, О.Л. Коваленком, В.М. Куликом, Т.С. Бірюковою та іншими* продовжено дослідження в рамках унікального довгострокового стаціонарного польового дослідження з вирощування конопель у монокультурі, у результаті якого підтверджено, що систематичне застосування оптимальних доз органічних і мінеральних добрив забезпечує досить високі і стабільні врожаї соломи при вирощуванні впродовж десятиліть (дослідження 82 роки) конопель у монокультурі.

На зниження енергетичних і матеріальних витрат, підвищення рівня механізації і продуктивності праці, скорочення збирального періоду та зниження собівартості продукції були спрямовані дослідження з удосконалення технологій збирання й перероблення луб'яних культур, що виконані за завданням 19.00.03 зусиллями трьох наукових установ.

Розроблено удосконалені технології збирання і переробки луб'яних культур, а саме:

✓ інноваційну технологію збирання конопель зеленцевого напрямку використання та енергоощадну технологію збирання льону-довгунця для одержання волокнистої та насінневої продукції, засновані на використанні сільськогосподарських машин загального призначення, впровадження яких дозволить забезпечити зниження собівартості, зменшення витрат пального та економічний ефект відповідно біля 500,0 і 350,0 грн./га (ДСЛК ІСГПС — *Р.Н. Гілязетдінов, С.П. Коропченко, О.П. Рябченко, О.М. Довгополий, О.А. Примаков, І.О. Маринченко, П.В. Лук'яненко*);

✓ інноваційну технологію поглибленої переробки луб'яних культур, засновану на науково-обґрунтованих технологіях первинної переробки стебел, одержання обрушеного насіння конопель і олії з насіння льону і конопель та вироблення будівельних матеріалів зі складових стебел луб'яних культур, впровадження якої забезпечить комплексний підхід до переробки, одержання нетрадиційних видів продукції, зниження собівартості й поліпшення якості, зменшення витрат електроенергії в розрахунку на одну тону сировини, металомісткості обладнання, підвищення якості волокна та економічний ефект 450,0 грн./т переробленої сировини (ДСЛК ІСГПС — *С.П. Коропченко, П.В. Лук'яненко, Б.І. Москаленко, Р.Н. Гілязетдінов, О.М. Довгополий, Д.О. Петраченко, О.П. Рябченко*);

✓ модель технології, що забезпечує прискорений розвиток пектиноруйнівної та пригнічення целюлозоруйнівної мікрофлори і дозволяє підвищити якість лляного волокна, що забезпечує збільшення виробництва льонопродукції, покращення її якості та зростання грошових надходжень з кожного гектара на 550,0 – 600,0 гривень (ІСГП — *В.Б. Ковальов, О.Г. Семеній, О.М. Камінська, О.О. Мостовенко, Л.С. Гноїлек*).

У рамках удосконалення методів оцінки луб'яних культур науковцями ДСЛК ІСГПС *Ю.В. Мохером, Л.М. Жуплатовою, О.В. Головієм, С.В. Дудуковою* розроблено, виготовлено і випробувано макетний зразок приладу для визначення маси індивідуальних рослин льону та виділеного з них волокна, застосування якого дозволяє у 3 рази підвищити продуктивність праці і покращити її умови та метод визначення вмісту олії за сумарною площею олійних плям, утворених під час роздавлювання насінини, для реалізації якого обрано оптимальну

схему, розроблено конструкторську документацію і виготовлено деталі макетного зразка приладу.

Науковцями ДСЛК ІСГПС *І.О. Маринченком, О.А. Примаковим, О.В. Головієм., М.П. Корорізенко та іншими* з метою підготовки прогнозу розвитку галузей льонарства і коноплярства в Україні проведено економічний аналіз їхнього сучасного стану, обґрунтовано попит на ринку інновацій продукції луб'яних культур та оцінено її конкурентоспроможність, розроблено проекти програм розвитку галузей, а для інвестиційної привабливості луб'яних культур підготовлено бізнес-проекти щодо використання льону-довгунця і конопель для отримання волокна, паливних пелетів, олії і будівельних блоків. Укладено 32 договори купівлі-продажу на загальну суму біля 2,0 тис. грн., реалізовано товарної продукції на загальну суму 2,3 млн. грн., отримано біля 12,0 тис. євро роялті за використання наукоємної продукції установи згідно з укладеними у попередні роки ліцензійними договорами.

Розроблено склад лікувальної харчової добавки — нового фіточаю *«Гармонія»* із використанням цільного насіння льону, що має пом'якшувальну, обволікаючу, заспокійливу, відхаркувальну дію і може застосовуватись для нормалізації роботи шлунково-кишкового тракту та при запаленні верхніх дихальних шляхів, а також підготовлено проект ТУ на нову продукцію (ДСЛР ІСГПС — *С.В. Філенко, Л.А. Глущенко, Л.М. Сивоглаз, Т.П. Куцик, Л.А. Федько, Д.О. Німець*).

У процесі виконання ПНД *«Луб'яні культури»* науковцями ДСЛК ІСГПС підготовлено і успішно захищено у 2013 році 1 і прийнято до захисту 2 дисертаційні роботи на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук. Видано Збірник наукових праць, матеріали Третьої міжнародної науково-практичної конференції *«Інноваційні технології і напрями наукових досліджень у льонарстві та коноплярстві»* та конференції молодих учених *«Технічні культури: інноваційні напрями досліджень»*, буклет *«Дослідна станція луб'яних культур Інституту сільського господарства Північного Сходу»*, рекламні календарі та плакати, надруковано у різних виданнях 72 статті. Отримані наукові результати обговорювались на 3 засіданнях координаційно-методичної ради з виконання ПНД *«Луб'яні культури»*, 2 науково-практичних конференціях, у т.ч. 1 міжнародній, 4 «круглих столах» і 4 нарадах та семінарах з питань льонарства і коноплярства, експонувались на 9 виставках, пропагувались у 7 виступах по телебаченню та у 3 — по радіо.

У той же час не варто оминати і певні проблеми, що негативно впливають на ефективність виконання проектів пнд наан №19 *«Луб'яні культури»* і реалізацію отриманих результатів досліджень та недоліки у її виконанні, а саме:

✓ через те, що льон-довгунець і технічні коноплі в Україні використовуються, в основному, у якості сировини для текстильної

промисловості, хоча у світі з них виробляють сотні найменувань продукції, льонарство і коноплярство не може на даний час конкурувати з вирощуванням деяких сільськогосподарських культур — соняшника, кукурудзи, рапсу та сої;

- ✓ виробництву не запропоновано вітчизняного сорту льону-довгунця з високою насінневою продуктивністю, який би склав гідну конкуренцію льону олійному;

- ✓ проблемні питання зональних і регіональних систем вирощування та агротехніки нових сортів льону-довгунця, що прийняті виробництвом для використання, вирішуються не своєчасно;

- ✓ оскільки у сучасних умовах господарювання розповсюджено культивування соняшника, рапсу, кукурудзи, сої, а також застосування у технологіях вирощування названих культур нових гербіцидів, лляна і конопляна сівозміни потребують перегляду і удосконалення;

- ✓ відсутні дослідження з органічного землеробства, що зараз є досить актуальним у світі і приносить суттєві прибутки, у той час як сировина луб'яних культур застосовується в харчовій промисловості, фармації, косметичі тощо, де пріоритетною є її екологічна чистота;

- ✓ обсяг інженерно-конструкторських робіт з питань механізації збирання луб'яних культур обмежений;

- ✓ недостатні обсяги досліджень з поглибленої переробки луб'яних культур та отримання продукції з новими споживчими і функціональними властивостями;

- ✓ у той час як започатковані і проводяться біотехнологічні дослідження з коноплями, виконавці програми не працюють у цьому напрямі з льоном-довгунцем;

- ✓ не ефективною є робота окремих співвиконавців з первинного та елітного насінництва сортів льону-довгунця власної селекції;

- ✓ суттєвого удосконалення потребує система доведення отриманих інновацій до споживачів та пропаганди і популяризації луб'яних культур;

- ✓ відсутні єдині для усіх установ-виконавців ПНД, що проводять дослідження з селекції льону-довгунця, сорти-еталони;

- ✓ висока квота та низькі вимоги до іноземних сортів луб'яних і інших с.-г. культур при внесенні їх до Державного реєстру сортів, придатних для поширення в Україні, призвели до їх засилля і витіснення вітчизняних сортів;

- ✓ відсутня практика державного та регіональних замовлень на окремі види продукції луб'яних культур;

- ✓ льон-довгунець і коноплі не внесені до переліку сільськогосподарських культур, при вирощуванні яких надається підтримка держави відповідно до практики країн ЄС.

Координаційно-методичною радою з виконання ПНД НААН №19 «Луб'яні культури» розроблено пропозиції, що забезпечать покращання

подальшого виконання проектів та практичного використання результатів досліджень, а саме:

- ✓ вважати одним із важливих завдань науки об'єктивне висвітлення широкої сфери можливого використання льоно- і коноплесировини і забезпечення усіх напрямів відповідним сортовим складом луб'яних культур, технологіями їх вирощування (з адаптацією науково-обґрунтованих сівозмін до сучасних умов виробництва), збирання (з максимальним залученням техніки загального призначення) та перероблення (вироблення інноваційної продукції — напівфабрикатів для харчової, будівельної та інших галузей);

- ✓ для залучення інвестицій та подальшого ефективного впровадження розробок у виробництво своєчасно реагувати на запити споживачів, які потребують сортів льону-довгунця не тільки волокнистого, а й інших напрямів використання, зокрема насіннєвого;

- ✓ з метою підвищення рівня реалізації потенційних можливостей нових сортів льону-довгунця зосередити наукові дослідження на проблемних питаннях зональних і регіональних систем вирощування культури та агротехніці сортів, що прийняті виробництвом для використання;

- ✓ науково обґрунтувати включення у сучасні сівозміни льону-довгунця і конопель прибуткових культур — соняшника, кукурудзи, рапсу та сої;

- ✓ для отримання екологічно чистої продукції коноплярства, придатної для застосування у харчовій промисловості, фармації, косметичі тощо, де пріоритетною є її екологічна чистота, започаткувати дослідження з органічного землеробства;

- ✓ скоригувати обсяги інженерно-конструкторських робіт з питань механізації збирання та переробки луб'яних культур.

- ✓ для виробництва продукції луб'яних культур з новими споживчими і функціональними властивостями, що сприятиме розширенню сфери їх використання, підвищенню привабливості галузей та зацікавленості інвестиційних структур максимально збільшити обсяг та розширити напрями робіт з поглибленої переробки луб'яних культур, орієнтуючись при цьому на досвід формування інвестиційно-привабливих підприємств нового типу з завершеним циклом використання льоно- та коноплепродукції;

- ✓ з метою прискорення селекційного процесу започаткувати біотехнологічні дослідження з льоном-довгунцем;

- ✓ забезпечення науково-методичного керівництва вирощуванням насіння льону-довгунця та конопель і задоволення потреб сільгоспвиробників України в посівному матеріалі луб'яних культур вітчизняної селекції вважати одними із основних завдань виконавців програми;

✓ для своєчасного доведення отриманих інновацій до споживачів максимально посилити їх пропагування в засобах масової інформації, на виставках, ярмарках, конференціях, семінарах, круглих столах тощо;

✓ головній установі з виконання програми визначити, узгодити й рекомендувати сорти-еталони установам-співвиконавцям, що виконують дослідження з селекції льону-довгунця;

✓ звернутися до відповідних державних структур з клопотанням стосовно зменшення квоти та підвищення вимог до іноземних сортів луб'яних та інших с.-г. культур при внесенні їх до Державного реєстру сортів, придатних для поширення в Україні, що захистить вітчизняні сорти с.-г. культур і активізує вітчизняну селекційну науку;

✓ опрацювати питання державного та регіональних замовлень на окремі види продукції луб'яних культур, зокрема на енергетичні засоби (пелети, брикети), для забезпечення паливом соціальної сфери у сільській місцевості, оскільки коноплі є постійно відновлюваним джерелом енергії і здатні накопичувати значну біомасу на гектарі посіву;

✓ підготувати пропозиції стосовно внесення льону-довгунця і конопель до переліку сільськогосподарських культур, при вирощуванні та переробці яких надається підтримка держави відповідно до практики країн ЄС.

ПНИ НААН 19 «ЛУБЯНЫЕ КУЛЬТУРЫ»: ОСНОВНЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ 2013 ГОДА

Мохер Ю.В., Жуплатова Л.М., Моргун А.В.

Отражена роль и достижения ОСЛК в научном обеспечении отраслей льноводства и коноплеводства, современное состояние и перспективы научных исследований проблем селекции, агротехники льна и конопли, механизации процессов уборки, первичной переработки и качества лубоволокнистого сырья, экономического развития отраслей.

PSR NAAS 19 “BAST CROPS”: MAIN RESULTS 2013

Mokher Yu.V., Zhuplatova L.M., Morhun O.V.

A role and achievements of RSBC is reflected in the scientific providing of flax- and hemp-growing branches, modern state and prospects of scientific researches of breeding problems, flax and hemp agrotechnics, mechanization of the harvesting processes, primary processing and quality of bast raw material, economic development of branches.